

Kirja-arvio

Alexi Koski

Perussuomalaisille yhtäläistä mediakohtelua

Niemi, Mari K. & Houni, Topi (toim.) (2018). *Media & populismi — Työkaluja kriittiseen journalismiin*. Tampere: Vastapaino, 359 s.

Media & populismi on toimitettu teos, jossa 17 eri kirjoittajaa analysoi populistisen politiikan mediasuhdetta. Teos on Helsingin Sanomien Säätiön rahoittaman ja Mari K. Niemien luotsaaman *'Ulkomailla tästä nousisi haloo.'* Tutkimus populistipuolueiden rasismikohuista ja journalistisista valinnoista -tutkimushankkeen pääjulkaisu.

Nimensä mukaisesti kokoomateoksen päähuomio on ennen kaikkea populistipoliitikkojen viestinnässä ja siinä, kuinka media käsittelee heitä uutisoinnissaan. Kirjoittajat tarkentavat teoksen huomion kohdentuvan maahanmuuttovastaisiin ja nationalistis-konservatiivisiin populistipuolueisiin, käytännössä perussuomalaisiin sekä vastaaviin ulkomaisiin puolueisiin, kuten UKIP ja ruotsidemokraatit.

Teoksen toimittajien mukaan populististen puolueiden ytimessä on yhteiskuntatulkinta korruptoituneen eliitin ja kansan ristiriidasta. Tämä vaikuttaa olevan populistitutkimuksessa tavanomainen määritelmä ja teos ei siis ota uutta kulmaa itse populismin käsitteeseen, toisin kuin Juha Herkman tekee teoksessaan *Populismien aika* (Tuukka Ylä-Anttila arvosteli teoksen Media & Viestinnän numerossa 2/2019). Toinen eroavaisuus näiden kirjojen välillä vaikuttaa olevan teosten normatiivisuus, eli pyrkimys antaa ohjeita siitä, miten asioiden pitäisi olla: *Populismien ajassa* kirjoittaja ilmoittaa, että: ”tässä kirjassa populismia ei lähestytä normatiivisesti” (Herkman 2019, 23). *Media & populismi* taas pyrkii antamaan normatiivisia ohjeita toimittajille. Mutta *Media & populismi* pysyttelee itse politiikan suhteen kautta linjan hyvin neutraalina ja analyttisenä, kun taas *Populismien ajassa* puhutaan populismin uhista ja pohditaan oikeanlaisia politiikanteon tapoja.

Valtaosa *Media & populismien* kirjoittajista on tutkijoita, mutta mukana on esimerkiksi lyhyt luku toimittaja Laura Saarikosken kokemuksista Yhdysvalloissa. Teoksen kohderyhmänä eivät ole vain toiset tutkijat, vaan ennen kaikkea myös toimittajat. He voivat saada teoksesta apua ja ymmärrystä siihen, kuinka populistisia poliitikkoja uutisoinnissaan käsittelevät: Yhtäältä populistipoliitikkoihin on helppo tarttua, koska he hyväksikäyttävät median toimintalogiikkaa esimerkiksi antamalla helposti uutisiksi muovautuvaa sisältöä kuten yllättäviä, kärkeviä ja erikoisiakin lausuntoja. Toisaalta populistipolii-

tikot haastavat eliitin käytyreiksi leimaamaansa mediaa sekä asemoituvat näiden uhreiksi. Näin negatiivinen, kriittinen mediajulkisuus paradoksaalisesti lisää populistien kannatusta.

Kirja jakaantuu viiteen osioon, joissa on yhteensä 11 artikkelia. Teos lähtee liikkeelle parista käsiteanalyysiartikkelista. Seuraavaksi on vuorossa artikkeleja pohjoismaisista populistipuolueista, niiden vertailusta ja puolueita työssään käsittelevien toimittajien haastatteluista. Kolmannessa osuudessa keskitytään perussuomalaisiin ja tutkaillaan, kuinka he ovat vastanneet rasismisyytöksiin. Lisäksi tarkastellaan turvapaikanhakijoita käsitelleiden tv-ohjelmien sisällön painotuksia. Neljännessä osuudessa analysoidaan Brexit-äänestyksen kampanjointia sekä USA:n presidentinvaaleihin liittyvää viestintää. Viides luku on nimeltään Luottamus uudessa mediaympäristössä ja se sisältää muun muassa artikkelin sovittelujournalismista. Lisäksi tässä teoksen eräänlaisessa sivuraideosuudessa on henkilökohtainen suosikkini, Elina Nopparin ja Ilmari Hiltusen artikkeli, jonka aineistoksi he ovat haastatelleet erilaisten vastamedioiden lukijoita.

Kirjoittajat ovat pyrkineet laatimaan teoksen toimittajille työkaluksi. Se sisältää konkreettisia ja selkeitä Huoneentaulu- ja Tietolaatikko-lukuja. Teoksen rakenne seuraa tieteellisen kirjoittamisen logiikkaa, joten lukuohjeena journalisteille neuvoisin etsimään nämä käytännölliset luvut sisällysluettelosta, lukemaan ne ensin ja perehtymään varsinaisiin artikkelimaisiin lukuihin vasta tämän jälkeen. Perustelut näille normatiivisille ohjeille löytyvät sitten edeltävistä luvuista. Ohjeet, eli kuinka populistipoliitikoista pitäisi uutisoida, voisi tiivistää seuraavasti: Populistipuolueista tulisi raportoida kuten kaikista muistakin puolueista. Populisteilla on kuitenkin omia erityisiä toimintatapojaan, joista on syytä olla tietoinen, jotta uutistytön riippumattomuus voitaisiin turvata eikä media olisi populistien viettämissä.

Teoksen analyttinen ja selkeä ote katkeaa vain hetkittäin. Erityisesti luvussa Huoneentaulu 2 - kohti parempaa muuttoliikejournalismia paljastuu normatiivisen kirjoittamisen ongelma: huoneentaulun ohjeet tuntuvat jäävän perusteettomiksi. Huoneentaulutekstissä ei ole viittauksia eikä edeltävien lukujen pohjalta selviä kovin helposti, mihin ohjeet pohjautuvat. Esimerkkinä seuraava ohje, joka on melko yleisluontoinen: "Lopeta puhuminen "meistä suomalaisista" niin, että tarkoitat sillä valkoiseen kansalliseen valtaväestöön kuuluvia ihmisiä. Huomioi, että yhä suurempi osa väestöstä on taustaltaan eri tavoin monikulttuurista ja kuuluu rodullistettuihin vähemmistöihin" (s. 177). Tässä esimerkissä myös termi rodullistettu kaipaisi avaamista ohjeen yhteydessä.

Edellä esitetystä kritiikistä huolimatta toimitetuksi teokseksi *Media & populismi* on hyvin tasalaatuinen: vaikka kirjoittajia on lukuisia, ei yksikään artikkeli vaikuta olevan väärässä kirjassa tai huonosti laadittu. Ainoa poikkeus on teoksen viimeinen luku, Kuinka harjata populismia, joka on käytännössä tiivistelmä koko teoksesta ja vaikuttaa tarpeettomalta toistolta. Mutta yleisesti ottaen Mari K. Niemi ja Topi Houni ovat siis tehneet oivallista jälkeä teoksen toimittajina. Kirja julkaistiin jo viime vuonna, mutta ajankohtaisuus ei ole karissut: luvut vaikuttavat tuoreilta ja esimerkiksi Trumpin vaalikampanjan analyysi on polttavan ajankohtainen nyt, kun pohditaan ja spekuloidaan tulevia USA:n presidentinvaaleja.

Teos on hyvä apu toimittajille ja antaa vastauksia siihen, kuinka toimittajan pitäisi käsitellä populistipoliitikkoja uutistyössään. Teoksen luetuani jäin kaipaamaan luettaavaa seuraavista ajankohtaisista aiheista, joita teos ei käsittele: nykypäivän vasemmistolainen populismi sekä ilmastokysymyksiin liittyvä populismi. Esimerkiksi Twitterissä nä-

kee harva se päivä, kuinka toimittajia haastetaan näiden kysymysten tiimoilta hyvin samalla tyylillä kuin mitä perussuomalaisten jotkut kannattajat tekevät. Olisi mielenkiintoista lukea tutkijoiden näkemyksiä siitä, missä määrin nämä ilmiöt ja viestinnän muodot poikkeavat nationalistis-konservatiivisesta populismista. Lisäksi olisi mielenkiintoista lukea tutkimusta siitä vuorovaikutuksesta, jolla populistiset poliitikot viestivät kannattajiensa kanssa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa: mikä on esimerkiksi toimittajien määrittämisen anatomia?

Kirjallisuus

Herkman, Juha (2019). *Populismien aika*. Tampere: Vastapaino.